

อำนาจฟ้อง กับการเรียกค่าสินไหมทดแทนคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

โดย พิสิฐ ธรรมกุล*

๑) ความหมาย และการเรียกค่าสินไหมทดแทน

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา การพิจารณาว่าคดีแพ่งใดเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือไม่ เบื้องแรกนั้นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในคดีแพ่งนั้นเองว่าคดีแพ่งอาศัยเหตุจากการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิดในคดีอาญาหรือไม่ หรือมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเหมือนกันในคดีอาญาหรือไม่ (ฎีกา ๘๑๒๔/๒๕๕๕) หรืออีกนัยก็คือ คดีแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา หรือความรับผิดชอบในทางแพ่งเกิดขึ้นจากผลของการกระทำความผิดทางอาญาโดยตรง(ฎีกา ๖๐๒๔/๒๕๕๔, ๑๔๓๘๓/๒๕๕๓) เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ (๑๓๓๙/๒๕๕๘) การพิจารณาว่าคดีแพ่งใดเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาหรือไม่นั้นย่อมต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในคดีแพ่งนั้นเองว่าอาศัยเหตุจากการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิดในคดีอาญาหรือ เมื่อโจทก์ทั้งเจ็ดฟ้องจำเลยในคดีแพ่งขอให้ศาลพิพากษาว่าพินัยกรรมของเจ้ามรดกเป็นพินัยกรรมปลอมและให้จำเลยเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกของเจ้ามรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรเนื่องจากจำเลยเป็นผู้ปลอมและใช้พินัยกรรมปลอมก็โดยอาศัยเหตุมาจากการที่โจทก์ทั้งเจ็ดร้องทุกข์ให้พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในคดีอาญาข้อหาปลอมพินัยกรรมและใช้พินัยกรรมปลอม ซึ่งในที่สุดศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องโจทก์ คดีถึงที่สุดคดีอาญาแล้วพินัยกรรมที่โจทก์ทั้งเจ็ดอ้างว่าเป็นพินัยกรรมปลอมไม่ใช่พินัยกรรมปลอม นับได้ว่าทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาต่างมีประเด็นสำคัญโดยตรงเป็นอย่างเดียวกัน ฟ้องโจทก์ทั้งเจ็ดคดีนี้จึงเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ในการพิจารณาคดีส่วนแพ่งในปัญหาที่ว่าจำเลยปลอมพินัยกรรม อันจะเป็นเหตุให้จำเลยเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกเจ้ามรดกผู้ตายหรือไม่ ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาที่ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่า ส. เจ้ามรดกได้ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมต่อหน้า พยานจริง และพยานได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานในพินัยกรรม

รับรองลายมือชื่อของ ส. ในขณะเดียวกันด้วย ลายมือชื่อ ส. ในพินัยกรรมดังกล่าวมิใช่ลายมือชื่อปลอม อันมีความหมายในตัวโดยปริยายว่าจำเลยไม่ได้ปลอมพินัยกรรมดังกล่าว จึงไม่เป็นเหตุให้จำเลยเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ตามฟ้องโจทก์ทั้งเจ็ด

แต่ไม่รวมความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ เพราะในการพิจารณาคดีแพ่งดังกล่าวศาลไม่จำเป็นต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญา เนื่องจากการฟ้องร้องคดีแพ่งดังกล่าวเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๘/๒๕๖๗ จำเลยทั้งสองมีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 (1) (2) และ (5) ประกอบ ป.อ. มาตรา 83 ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาให้รอการกำหนดโทษและคุมความประพฤติของจำเลยที่ 2 ไว้ มีกำหนด 2 ปี และกำหนดเงื่อนไขในการเยี่ยมวาโจทก์ร่วม โดยให้จำเลยทั้งสองชดใช้เงินตามเช็คที่ค้างชำระอยู่แก่โจทก์ร่วมภายในระยะเวลาการกำหนดโทษ โดยให้ชำระทุก 3 เดือน นับแต่วันฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เป็นต้นไป โดยนำมาวางต่อศาลชั้นต้นหรือโดยวิธีการที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรกำหนดตาม ป.อ. มาตรา 56 วรรคสอง (10) แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มิได้ระบุว่าจะจำนวนยอดหนี้ตามเช็คพิพาทที่ค้างชำระอยู่เป็นจำนวนเท่าใด จึงเป็นการยากที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ทั้งจำเลยทั้งสองได้โต้แย้งมาโดยตลอดว่าได้มีการชำระหนี้เงินต้นบางส่วนแก่โจทก์ร่วมแล้ว โดยโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของโจทก์ร่วมหลายครั้งตามเอกสารหมาย ล.1 ถึง ล.4 แม้ศาลล่างทั้งสองจะฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ต้นเงินแต่จำนวนยอดหนี้ที่จำเลยทั้งสองจะต้องรับผิดชอบใช้แก่โจทก์ร่วมมีเพียงใดนั้น โจทก์ร่วมจะต้องไปฟ้องร้องบังคับเป็นคดีแพ่งต่างหาก ซึ่งในการพิจารณาคดีแพ่งดังกล่าวศาลไม่จำเป็นต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญา อันเป็นคดีอาญา เนื่องจากการฟ้องร้องคดีแพ่งดังกล่าวเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 แต่อย่างใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คดีแพ่งดังกล่าวมิใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ไม่อยู่ในบังคับบัญญัติมาตรา 46 แห่ง ป.วิ.อ. การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติในการเยี่ยมวาโจทก์ร่วมจึงไม่เป็นไปตามควรแก่กรณี

การเริ่มต้นยื่นคำร้อง(มาตรา ๔๓ ๔๔/๑ ป.วิ.อ) เมื่อคำร้องขอในคดีส่วนแพ่งถือเป็นคำฟ้อง ดังนั้น คำร้องจึงต้องชอบตามป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๒ ที่ต้องมีคำขอบังคับชัดเจน เว้นแต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๘๗/๒๕๖๖ ... ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 โดยศาลตั้งให้ ธ. เป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อจำเลยเป็นบุพการีของผู้ร้องและมาตรา 44/1 วรรคสอง บัญญัติให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ดังนั้น การยื่นคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้จึงเป็นคดีอุทลุม ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา

1562 ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับคำร้องของผู้ร้อง และศาลล่างทั้งสองพิพากษาในคดีส่วนแบ่งให้จำเลยชำระเงิน พร้อมดอกเบี้ยแก่ผู้ร้อง จึงเป็นการไม่ชอบปัญหาเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มี คู่ความโดยกชั้นในชั้นฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจหยิบยกชั้นวินิจฉัยเองและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225 ...

อย่างเช่น กรณีตามมาตรา ๔๔/๑ ถ้าบิดา มารดาเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีบุตรถูกกระทำ อนาคต หรือถูกกระทำ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามปพพ. มาตรา ๔๔๖ กรณีนี้บิดามารดา สามารถ เรียกค่าเสียหายทางจิตใจให้ตนเองได้ แม้คำขอไม่ชัดเจนว่าเรียกแทนบุตร แต่ศาลยกชั้น วินิจฉัยเองได้ว่าเป็นการเรียกค่าเสียหายกรณีที่บิดามารดาได้รับความเสียหายทางจิตใจให้ตนเอง เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๗๘/๒๕๖๐ ผู้เสียหายที่ 2 ยื่นคำร้องขอให้ชดเชยค่าเสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 ระบุว่า ผู้เสียหายที่ 2 ประสงค์จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยในการกระทำความผิดต่อร่างกาย จิตใจ เสื่อมเสียเสรีภาพและชื่อเสียง เมื่อพิจารณาคำร้องดังกล่าวฟังได้เบื้องต้นว่า ผู้เสียหายที่ 2 ประสงค์จะได้ ค่าสินไหมทดแทนที่ตนเองได้รับความเสียหายในความผิดฐานพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปด ปีไปเสียจากผู้เสียหายที่ 2 ในฐานะบิดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลใจทกร่วม มีความหมายเท่ากับความปลอดภัยของผู้เสียหายที่ 2 ที่มีต่อใจทกร่วมถูกกระทบกระเทือนทำนองเดียวกับเสรีภาพของผู้เสียหายที่ 2 ได้รับความเสียหาย แต่ได้เขียนคำร้องในฐานะประชาชนที่ไม่เข้าใจกฎหมายต้องแก้ จึงเขียนทำนองเรียกค่าสินไหม ทดแทนแทนใจทกร่วม ทั้งศาลชั้นต้นก็ไม่ได้มีคำสั่งให้แก้ไขคำร้องให้ชัดเจนตามมาตรา 44/1 วรรคสอง จะถือ เป็นความผิดของผู้เสียหายที่ 2 ไม่ได้ ทั้งปัญหาตามมาตรา 44/1 เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตาม มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225 ศาลฎีกาจึงมีอำนาจกำหนด ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายที่ 2 ได้

ค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ถือเป็นหนี้ละเมิดที่ศาลฎีกาวางแนวว่า การกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดต้องปรับเปลี่ยนลดลงหรือเพิ่มขึ้นตามกฎหมายเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗ วรรคสองและมาตรา ๒๒๔ และต้องมีคำขอถูกต้องมิเช่นนั้นศาลยกแก้ไขเองได้เพราะเป็น ปัญหาเกี่ยวกับความสงบฯ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๘๘/๒๕๖๖ วินิจฉัยว่า “ ป.พ.พ มาตรา ๗ วรรคสอง ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนด ว่า “ อัตราดอกเบี้ยอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดย

ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ” แต่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ยังมีได้ กำหนดกรณีดังกล่าวไว้ในคำพิพากษา ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมาย อันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๒ (๕) มาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๔

คำร้องขอเรียกค่าทดแทนต้องยื่นคำร้องมาพร้อมกับคำฟ้องอาญาตั้งแต่แรกเท่านั้น จะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอส่วนแพ่งเพิ่มเติมไม่ได้

คำพิพากษาที่ ๑๑๐๖๖/๒๕๕๘ โจทก์ยื่นฟ้องเฉพาะคดีอาญาจนศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องและ จำเลยให้การต่อสู้คดีแล้ว โจทก์จึงมายื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในส่วนแพ่ง จึงเป็นการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา โจทก์ต้องฟ้องคดีแพ่งมาพร้อมกับคดีอาญามาตั้งแต่แรก การขอเพิ่มเติมฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงพ.ศ.๒๕๙๙ มาตรา ๔ นั้น ฟ้องเดิมจะต้องสมบูรณ์อยู่แล้ว ที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องและรับผิดชอบส่วนแพ่งไว้พิจารณาจึงไม่ชอบ

การยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ต้องเป็นกรณีอัยการเป็นโจทก์ เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๘๗/๒๕๖๔ การยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 เป็นการใช้สิทธิยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มิใช่คดีที่ผู้เสียหายฟ้องเอง โดยตรง จึงต้องถือว่าคำพิพากษาในส่วนที่เรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีส่วนอาญา ทั้งการพิพากษาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 46 ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในคดีส่วนแพ่ง ต้องถือคดีส่วนอาญาเป็นหลัก หากคดีอาญาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คดีส่วนแพ่งก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

แต่สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เป็นสิทธิของผู้ร้องที่ได้รับความเสียหายในมูลละเมิดอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญา กฎหมายกำหนดให้สามารถขอค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ โดยเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เสียหายเท่านั้น พนักงานอัยการหรือโจทก์ทำแทนไม่ได้ ต่างจากมาตรา ๔๓

คำพิพากษาที่ ๒๔๒๙/๒๕๖๗ บิดามารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ซึ่งอำนาจปกครองเป็นอำนาจที่ผูกติดกับสถานะความเป็นบิดามารดาในความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างบิดามารดาและบุตร การที่บุคคลอื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนอำนาจปกครองของบิดามารดาจะต้องรับผิดฐานละเมิดในทางแพ่ง และฐานพรากผู้เยาว์ในทางอาญาด้วย ถึงแม้ว่าผู้เสียหายที่ ๑ หลบหนีออกจากบ้านก็ไม่ทำให้อำนาจปกครองของผู้เสียหายที่ ๒ มารดาสิ้นสุดไป และในระหว่างที่ผู้เสียหายที่ ๑ ไม่อยู่กับผู้เสียหายที่ ๒ ผู้เสียหายที่ ๒ ก็พยายามโทรศัพท์ติดต่อผู้เสียหายที่ ๑ แต่ติดต่อไม่ได้ แสดงว่าผู้เสียหายที่ ๒ ยังคงห่วงใยผู้เสียหายที่ ๑ การที่ผู้เสียหายที่ ๑ ถูก พ. ชักชวนไปค้าประเวณี และจำเลยซื้อบริการทางเพศ น. ส่วนพวกของจำเลยซื้อบริการทางเพศผู้เสียหายที่ ๑ โดยจำเลยมอบเงินค่าซื้อบริการทางเพศ น. และผู้เสียหายที่ ๑ แก่ พ. และจำเลยกระทำซ้ำเราผู้เสียหายที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการพรากผู้เสียหายที่ ๑ ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากผู้เสียหายที่ ๒ มารดา การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันโดยทุจริตรับตัวผู้เสียหายที่ ๑ อายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งถูกพรากจากมารดาเพื่อการอนาจารตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๓

ส่วนสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นสิทธิของผู้ร้องที่ได้รับความเสียหายในมูลละเมิดอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญา กฎหมายกำหนดให้สามารถขอค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ โดยเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ไม่มีบทกฎหมายใดให้อำนาจโจทก์เรียกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแทนผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องไม่ฎีกาโต้แย้งคัดค้าน ถือว่าผู้ร้องพอใจในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ในคดีส่วนแพ่งแล้ว โจทก์ไม่อาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ในคดีส่วนแพ่งแทนผู้ร้องได้

แต่แม้ในคดีอาญา เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายระหว่างขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙(๑) แต่สำหรับคดีส่วนแพ่ง การดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องดำเนินต่อไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาที่ ๒๒๓๒/๒๕๖๗ เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายระหว่างขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (1) จึงให้จำหน่ายคดีในคดีส่วนอาญาออกจากสารบบความ สำหรับคดีส่วนแพ่ง การดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 47 วรรคหนึ่ง สิทธิในคดีส่วนแพ่งของโจทก์ร่วมที่พนักงานอัยการขอให้จำเลยชดใช้เงินแก่โจทก์ร่วมตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 และสิทธิของโจทก์ร่วมที่ขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 ยังคงมีอยู่ไม่ระงับไป

ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อช่วยให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายในทางแพ่ง ได้รับทรัพย์สินคืนหรือได้รับการชดเชยราคาทรัพย์สินที่สูญหายไปเนื่องจากการกระทำผิดของจำเลยได้ โดยสะดวกรวดเร็ว และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่งเป็นอีกคดีหนึ่ง จึงให้อำนาจพนักงานอัยการ ใช้สิทธิเรียกร้องและดำเนินคดีแทนโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายและโจทก์ร่วมสามารถใช้สิทธิของตนเองต่อเนื่องไปในคดีอาญา เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีทั้งคดีส่วนแพ่งและคดีส่วนอาญาเสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกัน

ดังนั้น การที่จำเลยแต่งตั้งทนายความให้ความรู้และดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตาม ป.วิ.พ. มาตรา 60 จึงเป็นการแต่งตั้งตัวแทน เมื่อจำเลยซึ่งเป็นตัวการถึงแก่ความตาย ทนายจำเลยคงมีอำนาจและหน้าที่จัดการดำเนินคดีเพื่อปกป้องรักษาประโยชน์ของจำเลยต่อไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 828 จนกว่าทายาทหรือผู้แทนของจำเลยจะเข้ามาปกป้องรักษาประโยชน์ของจำเลย อำนาจของทนายจำเลยหาได้หมดสิ้นไปทันทีเมื่อจำเลยถึงแก่ความตายไม่ เมื่อทนายจำเลยมิได้ดำเนินการในคดีส่วนแพ่งภายในกำหนด 1 ปี ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 42 โจทก์จึงมีสิทธิที่จะบังคับคดีต่อไปได้ สิทธิในการบังคับคดีที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินมิใช่สิทธิเฉพาะตัว ความรับผิดตามคำพิพากษาย่อมตกทอดแก่ทายาทของจำเลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 และมาตรา 1600

อย่างไรก็ดี การพิจารณาคดีส่วนแพ่ง ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางแพ่ง และวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้คดีส่วนแพ่งต้องถือตามคดีอาญาว่าขาดอายุความว่าคดีอาญาขาดอายุความก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7147/2562 แม้โจทก์จะยื่นฟ้องจำเลยเฉพาะความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตาม ป.อ. มาตรา 291 แต่โจทก์ก็บรรยายฟ้องว่า การกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับอันตรายสาหัส ผู้ร้องจึงเป็นผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องทางแพ่งฐานมูลละเมิดเรียกร้องให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ร่างกายโดยอาศัยมูลคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 และ**แม้คดีส่วนแพ่งของผู้ร้องจะขาดอายุความ เนื่องจากไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหาประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตาม ป.อ. มาตรา 300 ภายในอายุความสิบปีตาม ป.วิ.อ. มาตรา 51 ประกอบ ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรคสอง ตามที่จำเลยฎีกาก็ตาม** แต่ ป.วิ.อ. มาตรา 40 ก็บัญญัติว่า คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น เมื่อจำเลยไม่ได้ยกปัญหาเรื่องอายุความขึ้นต่อสู้ในคำให้การ คดีจึงไม่มีประเด็นเรื่องอายุความ การที่ศาลชั้นต้นหยิบยกเอาอายุความมาเป็นเหตุยกคำร้องของผู้ร้องจึงไม่ชอบ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) และถือว่าเป็น

ข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาโดยชอบในศาลชั้นต้น ทั้งไม่เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ จำเลยสามารถหยิบยกขึ้นในชั้นฎีกาได้ ศาลฎีกาจึงไม่รับวินิจฉัย

แม้คดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญาต้องเป็นไปกฎหมายแพ่งและตามวิ.แพ่ง ทั้งนี้เป็นไปตาม.ป.วิ.อ มาตรา ๔๐ ๔๗(เช่น การสังคายนาธรรมเนียบชั้นที่สุด) แต่ต้องไม่ใช่กรณี.ป.วิ.อ บัญญัติไว้ชัดเจนแล้ว เช่นเรื่องค่าขึ้นศาลตาม.ป.วิ.อ มาตรา ๒๕๒ เพราะเมื่อ.ป.วิ.อ บัญญัติไว้อย่างต้องเป็นไปตาม .ป.วิ.อ เพราะถือคดีอาญาเป็นหลัก

คำพิพากษาฎีกาที่ 3330/2566 คดีนี้เป็นคดีอาญา ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 252 กำหนดไว้ว่า ในคดีอาญาทั้งหลายห้ามมิให้ศาลยุติธรรมเรียกค่าธรรมเนียบนอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ซึ่งบทบัญญัติในหมวดนี้ ในส่วนของจำเลยไม่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น จึงต้องบังคับไปตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อค่าขึ้นศาลเป็นค่าธรรมเนียบอย่างหนึ่ง จำเลยจึงไม่ต้องเสีย ดังนั้น แม้จำเลยทั้งสามมิได้เสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์มาด้วย ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ก็มีอำนาจวินิจฉัยในคดีส่วนแพ่ง

และกรณีนี้ เมื่อคดีอาญาไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกา คำพิพากษาส่วนแพ่งย่อมขึ้นตามคดีอาญามาได้โดยไม่ดำเนินการตาม.ป.วิ.พ หรือขออนุญาตฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 2611/2566 แม้คดีนี้ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเองและไม่ได้ยื่นคำร้องขออุทธรณ์ฎีกาในส่วนแพ่งก็ตาม แต่เมื่อคดีส่วนนี้เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา และคดีส่วนอาญาขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องขออุทธรณ์ฎีกาในส่วนแพ่ง เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยทั้งสี่ไม่มีความผิดตามฟ้อง จำเลยทั้งสี่จึงไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

ถ้าคดีส่วนอาญาต้องห้ามฎีกา การพิจารณาคดีส่วนแพ่งในชั้นฎีกาจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 40

คำพิพากษาฎีกาที่ 4839/2562 การที่โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสามชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 เป็นการใช้สิทธิยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มิใช่เป็นคดีที่โจทก์ร่วมฟ้องเองโดยตรง จึงต้องถือว่าคำพิพากษาในส่วนที่โจทก์ร่วมเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีส่วนอาญา ทั้งการพิพากษาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 46 ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในคดีส่วนแพ่งดังกล่าวต้องถือคดีส่วนอาญาเป็นหลัก หากคดีส่วนอาญาขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คดีส่วนแพ่งก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่หากคดีอาญาต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกา คดีส่วนแพ่งก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คดีนี้คดีส่วนอาญาต้องห้ามฎีกา การพิจารณาคดีส่วนแพ่งในชั้นฎีกาจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 40 โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสามชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2558 ก่อนที่ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2558 มีผลใช้บังคับ สิทธิในการฎีกาจึงเป็นไป

ตามกฎหมายฉบับเดิมก่อนมีการแก้ไข ดังนั้น เมื่อโจทก์ร่วมฎีกาขอให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ชำระค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ร่วม 100,000 บาท เป็นฎีกาโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์ภาค 9 เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เมื่อจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องอันเป็นทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาไม่เกินสองแสนบาท คดีจึงต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 248 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะฟ้องคดี ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกามาจึงไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อตามป.วิ.พ มาตรา ๔๐ บัญญัติให้การพิจารณาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามป.วิ.พ และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงตามฎีกานี้และฎีกา ๖๓๙/๒๕๖๓ ๔๑๒๓/๒๕๖๕ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า ในการเรียกชื่อคู่ความที่เป็นผู้ร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับอาญา เฉพาะในคดีส่วนแพ่ง ย่อมต้องบังคับตามวิธีพิจารณาคดีความแพ่ง โดยใช้คำว่า ผู้ร้อง ไม่ใช่คำว่า ผู้เสียหาย ทั้งความหมายของผู้เสียหาย กับผู้ที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน มีความหมายที่แตกต่าง (ฎีกา ๑๘๒๗/๒๕๖๖ ๒๔๑๒/๒๕๖๒) ดังนั้นในคดีส่วนแพ่งควรต้องใช้เรียก ผู้ร้องขอตามมาตรา ๔๓ และ ๔๔/๑ ว่าผู้ร้อง ไม่ใช่ผู้เสียหายหรือโจทก์ร่วม เพราะการพิจารณาว่าผู้ใดมีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน ต้องพิจารณาจากสิทธิในทางแพ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ทั้ง มาตรา 44/1 วรรคสอง ก็บัญญัติความว่า... ถือว่าคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นคำฟ้องตาม ป.วิ.พ. และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 2412/2562 ฯลฯ)

เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 639/2563 คำฟ้องของโจทก์ที่ขอให้พิพากษาลงโทษจำเลยในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสเป็นการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งสองตาม ป.วิ.พ. มาตรา 44/1 และค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิตและแก่กายดังกล่าว มิใช่ทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจรตาม ป.วิ.พ. มาตรา 43 โจทก์ไม่มีสิทธิร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งสอง โจทก์จึงไม่มีสิทธิฎีกา

แต่ในคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา แม้ออกเบี้ยของราคาใช้แทนและค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถจักรยานยนต์และค่านั่งสีบอกกล่าวทวงถามตลอดจนค่าติดตามเอารถคืนมิใช่ทรัพย์สินหรือราคาที่โจทก์ร่วมสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดที่ให้พนักงานอัยการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔๓ แต่เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยที่เบียดบังเอารถจักรยานยนต์ของโจทก์ร่วมไปเป็นของจำเลยโดยทุจริต จึงชอบที่โจทก์ร่วมจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

คำพิพากษาที่ ๔๕๖๑/๒๕๖๕ ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุ ...หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้ แม้ออกเบี้ยวของราคาใช้แทนค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถจักรยานยนต์ และคำหนังสือบอกกล่าวทวงถามตลอดจนค่าติดตามเอารถคืน มิใช่ทรัพย์สินหรือราคาที่โจทก์ร่วมสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดที่ให้พนักงานอัยการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 แต่เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยที่เบียดบังเอารถจักรยานยนต์ของโจทก์ร่วมไปเป็นของจำเลยโดยทุจริต จึงขอที่โจทก์ร่วมจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ การที่โจทก์ขอให้จำเลยคืนรถจักรยานยนต์ที่เข้าชื่อหากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา 26,016 บาท นั้น เป็นกรณีที่หากจำเลยไม่ส่งมอบรถจักรยานยนต์ดังกล่าวคืนให้โจทก์ร่วม จำเลยต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ร่วมเพื่อราคาวัตถุอันไม่อาจส่งมอบได้เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันเกิดขึ้นระหว่างผิดนัด โจทก์ร่วมจึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเงิน 26,016 บาท ได้ตั้งแต่วันที่อันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคานั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 225 เมื่อไม่ปรากฏว่าเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคาอันหมายถึงเวลาที่ไม่สามารถส่งมอบรถจักรยานยนต์ที่เข้าชื่อเกิดขึ้นเมื่อใด โจทก์ร่วมจึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยราคาใช้แทนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาอันเป็นวันที่ศาลกำหนดราคาใช้แทนให้ ดังนั้น การที่โจทก์ร่วมมีคำขอและฎีกาขอเรียกดอกเบี้ยของราคาใช้แทนนับแต่วันผิดนัดถึงวันฟ้องอันเป็นช่วงเวลาก่อนวันที่ศาลมีคำพิพากษาจึงไม่อาจกำหนดให้ได้

แต่ค่าเสียหายอันเป็นค่าขาดประโยชน์จากสัญญาเข้าชื่อที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องมาในคดีนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินหรือราคาที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิด โจทก์ขอตามปวิอ มาตรา ๔๓ ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4734/2539 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายเท่านั้น ค่าเสียหายอันเป็นค่าขาดประโยชน์จากสัญญาเข้าชื่อที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องมาในคดีนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินหรือราคาที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิด พนักงานอัยการจึงฟ้องเรียกค่าเสียหายดังกล่าวในคดีเดิมแทนผู้เสียหายไม่ได้ โจทก์ในคดีนี้ซึ่งคือผู้เสียหายในคดีก่อนมิได้เข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญาเรื่องก่อนนั้นด้วย และการกระทำของจำเลยผู้เข้าชื่อซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ผู้ให้เข้าชื่ออาจเป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งที่จะใช้สิทธิเรียกร้องได้ทั้งสองทางคือในมูลละเมิดและในมูลหนี้แห่งสัญญาเข้าชื่อเมื่อในคดีอาญาเรื่องก่อนศาลมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาด

ประเด็นค่าเสียหายอันเป็นค่าขาดประโยชน์ของโจทก์ กรณีจึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 ...

นอกจากนี้ถ้าเป็นเฉพาะดอกเบี้ยของจำนวนเงินที่ถูกหลอกลวงในคดีอาญา *ไม่ถือเป็น* ทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยตาม ป.วิ.อ มาตรา ๔๓ ให้ัยการมีสิทธิเรียก ได้เฉพาะต้นเงิน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๓๖/๒๕๖๖ จำเลยที่ ๑ หลอกลวงโจทก์ให้ลงทุนในบริษัท ย. จนโจทก์ต้องการ ลงทุนแต่โจทก์ไม่มีเงิน จำเลยที่ ๑ จึงบอกให้โจทก์กู้เงินจากธนาคาร แต่โจทก์ไม่มีคุณสมบัติที่ธนาคารจะอนุมัติ ให้กู้เงินได้ จำเลยที่ ๑ จึงหลอกลวงโจทก์ให้โอนที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างเป็นชื่อของจำเลยที่ ๑ เพื่อจำเลย ที่ ๑ จะนำที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างไปขอกู้เงินจากธนาคาร โดยจำเลยที่ ๑ อ้างว่าจำเลยที่ ๑ มีความน่า เชื่อมากกว่าโจทก์ เมื่อได้เงินกู้มาแล้วจะนำมาให้โจทก์ใช้ลงทุนในบริษัท ย. แต่เมื่อโจทก์โอนที่ดินพิพาทพร้อม สิ่งปลูกสร้างแก่จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ กลับนำที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างไปจดทะเบียนขายฝากแก่จำเลยที่ ๒ ดังนี้ แม้จำเลยที่ ๑ หลอกลวงโจทก์ให้โอนจดทะเบียนซื้อขายที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างแก่จำเลยที่ ๑ ก็ ตาม แต่โจทก์และจำเลยที่ ๑ ไม่ได้มีเจตนาซื้อขายที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างกันอย่างแท้จริง โจทก์และ จำเลยที่ ๑ มีเจตนาให้โจทก์โอนที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างแก่จำเลยที่ ๑ เพื่อให้จำเลยที่ ๑ นำไปขอกู้เงิน จากธนาคารแล้วนำเงินกู้มาให้แก่โจทก์ใช้ลงทุนเนื่องจากโจทก์ไม่มีคุณสมบัติที่ธนาคารจะอนุมัติให้กู้เงินได้ ทั้งนี้จำเลยที่ ๑ ก็ไม่ได้ชำระราคาที่ดินแก่โจทก์ นิติกรรมซื้อขายระหว่างโจทก์และจำเลยที่ ๑ เป็นการทำกันไว้ หลอก ๆ จึงเป็นเพียงเจตนาลวงเพื่อให้จำเลยที่ ๑ นำที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างไปขอกู้เงินจากธนาคาร เท่านั้น จึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง จำเลยที่ ๒ ไม่ได้ซื้อฝากที่ดินพิพาทโดยสุจริตและเสีย ค่าตอบแทน ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้โจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่งได้ โจทก์จึงฟ้องขอให้เพิกถอน นิติกรรมการขายฝากที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างระหว่างจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้ สำหรับเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่จำเลยที่ ๑ ต้องร่วมกับจำเลยที่ ๒ ชำระแก่โจทก์ในกรณีที่ไม่สามารถจดทะเบียนในชื่อโจทก์เป็นผู้ถือ กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทได้นั้น เป็นเงินจำนวนเดียวกับที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ในข้อหา ข้อโกง โดยมีคำขอส่วนแบ่งให้จำเลยที่ ๑ คืนที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้างหรือขอใช้ราคา ซึ่งโจทก์ได้เข้าเป็น โจทก์ร่วมคดีถึงที่สุดโดยศาลฎีกาพิพากษาว่าจำเลยที่ ๑ มีความผิด และให้จำเลยที่ ๑ คืนที่ดินพิพาทพร้อมสิ่ง ปลูกสร้าง หากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา ๐,๐๐๐๐ บาท แก่โจทก์ร่วม โจทก์คดีนี้ เมื่อศาลในคดีอาญาพิพากษาตาม คำขอส่วนแบ่งให้จำเลยที่ ๑ คืนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์แล้ว คำขอเกี่ยวกับเงินดังกล่าวในคดีนี้ ซึ่งแม้

จะได้ฟ้องไว้ก่อนคดีอาญาก็เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๔ โจทก์จึงไม่อาจเรียกร้องเงินจำนวนนี้คืนจากจำเลยที่ ๑ ได้อีก

ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓ บังคับให้พนักงานอัยการฟ้องเรียกได้แต่เฉพาะต้นเงินเท่านั้น สภาพไม่เปิดช่องให้เรียกดอกเบี้ยได้ เพราะดอกเบี้ยไม่ใช่ทรัพย์สินหรือราคาของผู้เสียหายสูญหายไปเนื่องจากการกระทำผิด การที่พนักงานอัยการไม่ได้ฟ้องเรียกดอกเบี้ยมาในคดีก่อนจึงไม่ใช่ค่าเสียหายที่พนักงานอัยการสามารถฟ้องเรียกแทนผู้เสียหายได้แล้วไม่เรียก ฟ้องของโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๑ ในส่วนของดอกเบี้ยจึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ...

อย่างก็ตีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ การเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้น แม้ผู้ร้องไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยเพราะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือสมัครใจวิวาทก็เป็นเพียงข้อเท็จจริงในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหาย ไม่ทำให้สิทธิเรียกค่าทดแทนของผู้เสียหายหมดไป(ฎีกา ๑๘๒๗/๒๕๖๖) และไม่ต้องใช้ความหมายของคำว่าผู้เสียหายในทางอาญาเหมือนกรณีผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (ฎีกา ๓๓๐/๒๕๖๖)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๒๗/๒๕๖๖ ผู้ตายสมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กับจำเลยจึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย อ. มารดาของผู้ตายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ อ. ผู้ร้องไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีส่วนอาญาและไม่มีสิทธิอุทธรณ์และฎีกา

แม้ผู้ตายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยโดยสมัครใจวิวาทกับจำเลยก็เป็นเพียงข้อเท็จจริงที่จะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ไม่ทำให้สิทธิของผู้เสียหายที่จะขอให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนหมดไป อ. มารดาผู้ตายและผู้ร้องที่ ๖ บิดาผู้ตายเป็นทายาทของผู้ตาย เมื่อผู้ตายถูกจำเลยใช้อาวุธปืนยิงถึงแก่ความตาย อ. และผู้ร้องที่ ๒ ต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายย่อมมีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้เมื่อผู้ตายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยโดยสมัครใจวิวาทกับจำเลยหนึ่งอันจำเลยจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเท่ากันเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญคือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไร ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๒ ประกอบมาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๓๘ วรรคหนึ่ง

หมายถึง ถ้าได้ความต่อไปในชั้นพิจารณาว่า โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจยกคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ แต่ในส่วนคำร้องขอของโจทก์ร่วมที่ให้เรียกค่า

ทดแทนในคดีส่วนแพ่งยอมไม่ตกไป ไม่ตัดสิทธิที่จะขอค่าสินไหมทดแทนในคดีส่วนแพ่งได้ และถ้าคดีอาญาขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายได้

คำพิพากษาศาลฎีกา ๓๔๒ /๒๕๖๘ ผู้ตายมีส่วนประมาทมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยสำหรับความผิดข้อหากระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) เช่นนี้ภริยาผู้ตายยอมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ตามมาตรา ๕ (๒) และไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามมาตรา ๓๐ คำสั่งศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ น. ภริยาผู้ตายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ และไม่พิพากษายกคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของ น. เป็นการไม่ชอบ

แม้คดีส่วนอาญาโจทก์ร่วมไม่อาจใช้สิทธิฎีกาได้เพราะมิใช่คู่ความที่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายซึ่งมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย แต่โจทก์ร่วมยื่นฎีกาโดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และมีคำสั่งส่งรับฎีกาของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นการส่งแทนศาลฎีกาและศาลฎีกามีคำวินิจฉัยและคำสั่งในคดีส่วนอาญาแล้ว ถือว่าคดีส่วนอาญาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งได้ แม้ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย แต่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นภริยาของผู้ตายเป็นผู้เสียหายในทางแพ่งยังคงมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๔๔/๑

เมื่อคำพิพากษาส่วนแพ่งในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาต้องเป็นไปตามกฎหมายแพ่งซึ่งคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญามักเป็นการละเมิด ดังนั้น กรณีนี้การกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดต้องปรับเปลี่ยนไปตามกฎหมายเรื่องดอกเบี้ยผิดนัดเสมอ และศาลปรับเองได้เกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1788/2566 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาตรา 7 วรรคสอง กำหนดว่า อัตราดอกเบี้ยอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 ยังมิได้กำหนดกรณีดังกล่าวไว้ในคำพิพากษา ศาลฎีกาจึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5) มาตรา 246 และมาตรา 252 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 40

แต่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ วรรคท้าย กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายยื่นคำร้องขอให้บังคับ จำเลยคนที่กระทำความผิดอาญาต่อตนคดีใช้เท่านั้น ไม่รวมจำเลยอื่นที่โจทก์ไม่ได้บรรยายมาในฟ้อง ว่าละเมิดหรือกระทำต่อผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1756/2563 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 วรรคท้าย ผู้ร้องขอที่จะยื่นคำร้องขอให้ บังคับจำเลยที่ 3 ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา ของจำเลยที่ 3 ตามที่ถูกฟ้องเท่านั้น ไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยที่ 3 ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอัน เนื่องมาจากการกระทำความผิดของบุคคลอื่นได้ เมื่อโจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 3 ร่วมกันพราກผู้เสียหายที่ 1 ไป จากผู้ร้อง โดยไม่ได้บรรยายว่าจำเลยที่ 1 ซึ่งขณะกระทำความผิดเป็นผู้เยาว์นั้นมีจำเลยที่ 3 เป็นมารดาของ จำเลยที่ 1 ด้วย จึงถือว่าผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยที่ 3 ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงกรณีร่วมกัน กระทำละเมิดฐานพราກผู้เสียหายที่ 1 เท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่า จำเลย ที่ 3 มิได้ร่วมกระทำความผิดตามฟ้อง การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลยที่ 3 ร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการ ละเมิดของจำเลยที่ 1 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 429 ในฐานะมารดาซึ่งไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่ หน้าที่ดูแล ปล่อยให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุตรผู้เยาว์พราກผู้เสียหายที่ 1 ไปเสียจากความปกครองของผู้ร้อง จึง เป็นการพิพากษาเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้องของพนักงานอัยการและคำร้องของผู้ร้อง เป็นการ นอกฟ้องนอกประเด็น ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 4

ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ มีเจตนารมณ์ให้ผู้ได้รับความเสียหายในทางแพ่งได้รับความสะดวก รวดเร็วในการได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่งเป็นอีกคดี หนึ่ง แม้พนักงานอัยการโจทก์ไม่ได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานที่ขอให้ชดใช้ค่าทดแทน ศาล พิจารณาให้ชดใช้ก็ได้ ถ้าเป็นการกระทำต่อเนื่องกรรมเดียวกัน

คำพิพากษาที่ ๑๙๔๓/๒๕๖๖ ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ มีเจตนารมณ์ให้ผู้ได้รับความเสียหายในทางแพ่ง ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่ง เป็นอีกคดีหนึ่ง แม้พนักงานอัยการโจทก์ไม่ได้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานร่วมกันทำให้ เสียทรัพย์ แต่โจทก์ร่วมได้ยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าซ่อมรถยนต์ ๑๕,๐๐๐ บาท อันเนื่องมาจากการกระทำในเหตุการณ์หรือกรรมเดียวกับความผิดฐานร่วมกันพราກผู้เสียหาย โดยได้ร้องไว้ก่อนตามฟ้องของพนักงานอัยการ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า รถยนต์ของโจทก์ร่วมได้รับความ

เสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำในเหตุการณ์หรือกรรมเดียวกับความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โจทก์ร่วมจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอเรียกค่าช่อมรณณต์เข้ามาในคดีอาญานี้ได้

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ฎีกาที่ ๑๙๔๓/๒๕๖๖ ข้างต้น ถือว่าค่าช่อมรณณต์อาจถือได้ว่าเป็นความเสียหายต่อเนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ต่างจากคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๙/๒๕๖๓ ที่วินิจฉัยจ่ายทำนองว่า โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จะเรียกค่าเสียหายจากทรัพย์สินไม่ได้ ซึ่งเป็นเพราะทรัพย์สินในคดีหลังนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เสียหายอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอาญาที่โจทก์ขอให้ลงโทษ

คำพิพากษาที่ ๖๓๙/๒๕๖๓ คำฟ้องของโจทก์ที่ขอให้พิพากษาลงโทษจำเลยในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสเป็นการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งสองตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 และค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิตและแก่กายดังกล่าว มิใช่ทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดในคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ช้อโกง ยักยอกหรือรับของโจรตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 โจทก์ไม่มีสิทธิร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งสอง โจทก์จึงไม่มีสิทธิฎีกา

อีกประการที่สำคัญ คำว่า คดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญาอาจเป็นความผิดอื่น ๆ นอกจาก.ปวิอ. มาตรา ๔๓ เช่น บุกรุกป่าตามพรบ.ป่าไม้ (ฎีกา ๓๘๘๕/๒๕๖๒) ฉ้อโกงประชาชน(ฎีกา ๕๓๐๒/๒๕๖๒) หรือทำให้เกิดเพลิงไหม้ (ฎีกา ๖๑๓/๒๕๖๘) ก็ได้ และเมื่อคดีอาญาฟังว่ากระทำความผิด ผู้เสียหายย่อมมีอำนาจยื่นคำร้องขอส่วนแบ่งตามมาตรา ๔๔/๑ เพื่อให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายได้ รวมถึงในความเสียหายต่าง ๆ ที่ผู้ร้องเสียไปตามคำพิพากษาคดีส่วนอาญา และกรณีนี้ถือว่าคำวินิจฉัยในคดีอาญาย่อมผูกพันคู่ความตาม.ปวิพ.มาตรา ๑๔๕ (ฎีกา ๖๑๓/๒๕๖๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๐๒/๒๕๖๒ การที่ อ. รับฟังจากจำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นเพื่อนของ อ. แนะนำว่าจำเลยที่ 2 สามารถฝากผู้เข้าสอบเข้ารับราชการเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรได้ โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 แสดงออกให้ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไปถึงเรื่องดังกล่าวอย่างไร เมื่อจำเลยที่ 3 ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องด้วยกับการกระทำผิดของจำเลยที่ 1 และที่ 2 และมีได้ร่วมมือกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 โดยรับหน้าที่ให้มากระจายข่าวในหมู่ผู้เข้าสอบให้แพร่หลาย เมื่อ อ. ไปพบกับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ที่บ้านเพื่อให้ช่วยเหลือโจทก์ทั้งสองเข้ารับราชการตำรวจ โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายตามที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 เรียกร้อง เห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่จำเลย

ที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันหลอกลวงโจทก์ทั้งสองเป็นการส่วนตัวเท่านั้น หากได้มีพฤติการณ์อันเป็นการหลอกลวงประชาชนโดยทั่วไปไม่ การกระทำของจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นเพียงความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา 341 โจทก์ทั้งสองทราบการกระทำผิดของจำเลยที่ 1 และที่ 2 เมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม 2558 โจทก์ทั้งสองฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2558 จึงล่วงเลยกำหนดระยะเวลา 3 เดือน จึงขาดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ทั้งสองย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (6)

ส่วนคำขอในส่วนแพ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามมาตรา 46 เมื่อคำพิพากษาส่วนอาญาวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันฉ้อโกงโจทก์ทั้งสองจริง เมื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การรับสารภาพ เท่ากับรับว่าร่วมกันฉ้อโกงโจทก์ทั้งสอง คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 47 วรรคหนึ่ง **เงินที่โจทก์ทั้งสองจ่ายให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ไป จึงไม่มีลักษณะเป็นสินบนเพื่อจูงใจเจ้าพนักงานอื่นกระทำการใดๆ เพื่อช่วยเหลือโจทก์ทั้งสองโดยมิชอบ แต่มีลักษณะเป็นสินน้ำใจที่สมนาคุณแก่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ที่ช่วยเหลือทำให้โจทก์ทั้งสองสามารถบรรจุเข้ารับราชการได้ตามที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 หลอกลวง โจทก์ทั้งสองจึงมีอำนาจฟ้องคดีในส่วนแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญาเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันชดใช้เงินที่ร่วมกันฉ้อโกงไปพร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ทั้งสองได้**

คำพิพากษารัฐีกา ๖๑๓/๒๕๖๘ โจทก์ฟ้อง ๕. เป็นคดีอาญาต่อศาลชั้นต้นในความผิดฐานก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดฐานกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเองจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ขอให้งดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔, ๒๒๐ คดีถึงที่สุดโดยศาลชั้นต้นพิพากษาว่า พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบฟังไม่ได้ว่า ๕.กระทำความผิดตามฟ้อง พิพากษายกฟ้อง ซึ่งเป็นการฟ้องโดยอาศัยเหตุเดียวกันกับคดีนี้ที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดในมูลละเมิดจากการกระทำของ ๕. ข้าราชการในสังกัดของจำเลย จึงเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๐ คำพิพากษาในคดีดังกล่าวผูกพันโจทก์ซึ่งเป็นคู่ความในคดี การที่จะพิจารณาว่า ๕. กระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ในคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามมาตรา ๔๖ เมื่อคดีส่วนอาญาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ๕. ไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง ถือว่า ๕. มิได้กระทำละเมิดตามฟ้องในคดีส่วนแพ่ง ดังนั้น โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องขอให้จำเลยซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของ ๕. รับผิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕

คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ ให้ศาลในคดีส่วนแพ่งจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้จำเลยมิได้ให้การ จำเลยก็มีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๒๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๒

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๓,๕๔๐,๗๓๘ บาท ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันทำละเมิดวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ และอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ รวมเป็นต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยถึงวันฟ้อง เป็นเงิน ๑,๕๒๑,๕๗๕.๓๔ บาท โจทก์ฎีกาขอให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ตามฟ้อง ทนทรัพย์ในชั้นฎีกาของโจทก์มีเพียง ๒,๐๑๙,๖๖๒.๖๖ บาท ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา ๔๐,๓๘๓ บาท โจทก์เสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกามา ๖๗,๕๒๖ บาท ศาลฎีกาให้คืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาส่วนที่เกินเป็นเงิน ๒๗ ๑๔๓ บาท แก่โจทก์ (ที่ได้แย้งกันในชั้นฎีกา ๓,๕๔๐,๗๓๘ บาท ลบด้วย ๑,๕๒๑,๕๗๕.๓๔ บาท คำพิพากษาส่วนแพ่งเป็นไปตาม.ปวิพ มาตรา ๔๐ วิ.อาญา)

ข้อสังเกต ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง หรือส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร หรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนตามมาตรา 132 วรรคสอง เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว ให้ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ตามมาตรา 133 วรรคหนึ่ง เว้นแต่คำสั่งเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ย่อมหมายความว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเท่านั้นที่เป็นอันระงับไป ไม่รวมคำขอตาม.ป.วิ.อ มาตรา ๔๓ และ ๔๔/๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3637/2562 ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาและมีคำขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์แก่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 นั้น เมื่อศาลชั้นต้นมิได้ใช้กระบวนการพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยตามปกติ แต่ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดี ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรมีคำพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอให้ ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวไป โดยกำหนดเงื่อนไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา

คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง หรือส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร หรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนตาม มาตรา 132 วรรคสอง เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว ให้ศาลสั่งยุติ คดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ตามมาตรา 133 วรรคหนึ่ง เว้นแต่คำสั่ง เกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ย่อมหมายความว่าเฉพาะ สิทธินำคดีอาญา มาฟ้องเท่านั้นที่เป็นอันระงับไป สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้ทรัพย์สินคืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิในคดี ส่วนแบ่งที่พนักงานอัยการอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 ใช้สิทธิเรียกร้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย ย่อมยังคงมีอยู่ เพราะเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตราดังกล่าวเพื่อช่วยให้ผู้เสียหายได้รับทรัพย์สินคืนหรือ ได้รับการชดเชยราคาทรัพย์สินที่สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลยได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแบ่งเป็นอีกคดีหนึ่ง จึงให้อำนาจพนักงานอัยการใช้สิทธิเรียกร้องและดำเนินคดี แทนผู้เสียหายต่อเนื่องไปในคดีอาญา เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาทั้งคดีแบ่งและคดีอาญาเสร็จสิ้นไปในคราว เดียวกัน ดังนั้น สิทธิในคดีส่วนแบ่งของผู้เสียหายจึงไม่ระงับสิ้นไป การนำบทบัญญัติมาตรา 133 วรรคหนึ่ง มา ตีความว่า เมื่อศาลสั่งยุติคดีมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป มีผลทำให้คำขอในคดีส่วนแบ่ง ของพนักงานอัยการที่ให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายตกไปด้วยนั้น เป็นการนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งเป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัดมาตีความตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยา ชดเชยความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลยได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย การตีความเช่นนั้นย่อมเกิดความเดือดร้อน และเสียหายแก่ผู้เสียหายที่ต้องไปเริ่มต้น ดำเนินคดีส่วนแบ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง และต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีอันเป็น ภาระยิ่งขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งที่พนักงานอัยการได้ใช้สิทธิเรียกร้องแทนผู้เสียหายและดำเนินคดีมาตั้งแต่ต้นจน คดีเสร็จการพิจารณาแล้ว ดังนั้น แม้ในคดีอาญาศาลสั่งยุติคดี ศาลก็ต้องมีคำวินิจฉัยตามคำขอท้ายฟ้องของ โจทก์ซึ่งเป็นคำขอในคดีส่วนแบ่งด้วย

๒) ปัญหาเขตอำนาจศาลในคดีแบ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา **

คดีแบ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ถ้ามีการฟ้องเริ่มต้นคดีที่ศาลอาญาหรือศาลจังหวัดและเป็นการฟ้อง คดีอาญา การพิจารณาอำนาจของศาลต้องพิจารณาอำนาจในคดีอาญาเป็นหลัก หมายถึง ถ้าเป็นคดีแบ่ง เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแล้ว และหากมีการขอค่าเสียหายส่วนแบ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในศาลแขวงแล้ว แม้

ทุนทรัพย์เกินอำนาจศาลแขวง กรณีนี้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาคำขอส่วนแบ่งไปได้เพราะในการพิจารณาคดี ส่วนแบ่งย่อมต้องถือข้อเท็จจริงในคดีอาญาเป็นหลัก (คำพิพากษาฎีกา ๑๖๒/๒๕๖๔ฯ)

ในทางตรงข้ามถ้าเริ่มต้นฟ้องคดีอาญาและฟังว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายศาลต้องยกฟ้อง แม้คำขอส่วนแบ่งที่ขอมาในคดีนั้นจะอยู่ในอำนาจศาลแขวง กรณีนี้คดีส่วนแบ่งก็ยอมตกไปด้วย (ฎีกา ๗๙๘/๒๕๖๕)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๙๘/๒๕๖๕ ...คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ในกรณีศาลที่พิจารณาคดีอาญาไม่รับฟ้องคดีส่วนอาญาไว้พิจารณาหรือพิพากษายกฟ้องคดีส่วนอาญา การพิจารณาว่าศาลนั้นมีอำนาจรับฟ้องคดีส่วนแบ่งไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปหรือไม่ ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. ว่าด้วยเขตอำนาจศาล ตามมาตรา ๒(๑) ว่าศาลนั้นมีอำนาจที่จะพิจารณาคดีนั้นได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมหรือไม่ คดีนี้ ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องคดีส่วนอาญา และโจทก์ขอให้บังคับจำเลยชดใช้เงินรางวัล ๑๘,๑๑๗,๒๑๓.๘๗ บาท พร้อมดอกเบี้ย ๙๐,๕๘๖.๐๖บาท ซึ่งเกินกว่าอำนาจที่ผู้พิพากษาคนเดียวจะพิจารณาคดีพิพากษา การที่ศาลชั้นต้นโดยผู้พิพากษานายเดียวพิพากษายกฟ้องในคดีส่วนแบ่งซึ่งมีทุนทรัพย์เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เท่ากับเป็นการใช้อำนาจวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีในทางเนื้อหาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๒ วรรคท้าย จึงเป็นการไม่ชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕(๔) และทำให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ในส่วนนี้ไม่ชอบไปด้วย ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๒(๕) ประกอบมาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๕๒ และ ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐

ทั้งนี้ เพราะในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญากฎหมายให้สิทธิผู้เสียหายที่เสียหายจากการกระทำผิดอาญาสามารถฟ้อง หรือมีอำนาจชำระคดีแพ่งรวมไปกับคดีอาญาได้ โดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งใหม่ เพราะฉะนั้นแม้บางกรณีเขตอำนาจศาลปกติในคดีอาญาไม่อาจพิจารณาคดีแพ่งไปได้ แต่ก็ถือว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๔๓, ๔๔/๑ ประสงค์จะยกเว้นโดยมีต้องคำนึงว่าศาลที่พิจารณาคดีอาญาจะมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งตามป.วิ.พ.มาตรา ๒(๑) และพระธรรมนูญ มาตรา ๑๗ และ ๒๕(๔) หรือไม่ และไม่ต้องดูว่าคำขอบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายมากน้อยเพียงใด เพราะฉะนั้นถ้าคดีอาญาอยู่ในอำนาจของศาลแขวงหรือผู้พิพากษานายเดียวแล้ว แม้คำขอส่วนแบ่งจะเกินอำนาจตามพระธรรมนูญมาตรา

๒๕(๔) ศาลที่พิจารณาคดีอาญานั้นก็สามารถพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งหรือคำขอส่วนแพ่งไปได้ (ฎีกา ๘๑๙๒/๒๕๖๐ ๗๗๗)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ต้องถือคดีอาญาเป็นหลัก รวมถึงการอุทธรณ์ ฎีกาเช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๖๗ ...แม้คดีส่วนแพ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐บาท แต่คดีส่วนแพ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ ทั้งเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา เมื่อโจทก์อุทธรณ์คดีในส่วนอาญา ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งได้โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตอุทธรณ์คดีส่วนแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๘/๒๕๖๕ โจทก์อ้างว่าหลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลยจึงมอบเงินให้แก่จำเลยไปให้ชาวบ้านกู้ยืมด้วยการเรียกดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีอันเป็นความผิดต่อ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ แสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่าโจทก์รับข้อเสนอดังกล่าวโดยมีเจตนามุ่งประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย แม้การกระทำที่ผิดกฎหมายนั้นไม่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นเพียงการหลอกลวงของจำเลยเพื่อฉ้อโกงโจทก์หรือไม่ก็ตาม ถือว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะนำคดีมาฟ้องจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกง เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีส่วนอาญา ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลแขวงย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งที่มีทุนทรัพย์ที่โจทก์เรียกร้องมาเกินกว่าสามแสนบาทได้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๔)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๖๒ /๒๕๖๔ ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า "การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง" ตามบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดว่าในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีแพ่งรวมไปกับคดีอาญาและให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญาพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งไปในคราวเดียวกัน ในกรณีที่ศาลที่จะพิจารณาคดีอาญารับฟ้องคดีส่วนอาญาไว้พิจารณาแล้ว แม้โดยปกติหากศาลนั้นเป็นศาลแขวงซึ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบ มาตรา ๒๕ (๔) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาทก็ตาม กรณีก็ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าโจทก์ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็น

จำนวนเงินมากน้อยเพียงใด แม้โจทก์จะฟ้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลแขวง ศาลแขวงก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งนั้น แต่ในกรณีศาลที่จะพิจารณาคดีอาญาไม่รับฟ้องคดีส่วนอาญาไว้พิจารณาหรือพิพากษายกฟ้องคดีส่วนอาญา การพิจารณาว่าศาลนั้นมีอำนาจรับฟ้องคดีส่วนแพ่งไว้พิจารณาพิพากษาหรือไม่ ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. ว่าด้วยเขตอำนาจศาลตามมาตรา ๒ (๑) ว่าศาลนั้นมีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมหรือไม่ โดยศาลแขวงคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๑๒/๒๕๖๒ โจทก์ร่วมเป็นโจทก์ในคดีส่วนแพ่งด้วย เมื่อโจทก์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ และขอให้ศาลฎีกาพิพากษากลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ และขอให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเมื่อคดีส่วนอาญาขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้ว คดีส่วนแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาย่อมไม่ต้องห้ามฎีกาโจทก์ร่วมจึงไม่ต้องขออนุญาตฎีกาคดีส่วนแพ่ง

แม้ตาม ป.วิ.อ. ได้มีคำอธิบายคำว่าผู้เสียหายไว้ในมาตรา ๒ (๔) ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖" แต่ข้อความตามมาตรา ๔๔/๑ ที่บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้นั้น ย่อมมีความหมายในตัวเองว่า หมายถึงผู้ที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน จึงมีความหมายที่แตกต่างเกินกว่าความหมายของผู้เสียหายที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒(๔) ถือได้ว่าขัดกัน การตีความคำว่าผู้เสียหายตามมาตรา ๔๔/๑ จึงไม่ต้องถือความหมายเช่นเดียวกับมาตรา ๒(๔) ทั้งนี้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑ ที่บัญญัติว่า "ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าคำใดมีคำอธิบายให้ถือตามความหมายดังได้อธิบายไว้ เว้นแต่ข้อความในตัวเองจะขัดกับคำอธิบายนั้น" ทั้งการที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายแล้ว ผู้เสียหายไม่อาจยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่พนักงานอัยการได้เรียกแทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓ และ ๔๔/๑ วรรคสาม ดังนั้น การพิจารณาว่าผู้ใดมีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน ต้องพิจารณาจากสิทธิในทางแพ่ง ทำให้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ทั้ง มาตรา ๔๔/๑ วรรคสอง ก็บัญญัติความว่า..... ถือว่าคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นคำฟ้องตาม ป.วิ.พ. และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง ดังนั้น เมื่อโจทก์ร่วมเข้าร่วมเป็นโจทก์ทั้งคดีส่วนอาญาและคดีส่วนแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา และขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนดอกเบี้ย จึงใช้สิทธิในคดีส่วนแพ่งได้ และคดีส่วนแพ่งก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง

เมื่อคดีส่วนแพ่งโจทก์ร่วมกับจำเลยได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และศาลชั้นต้นพิพากษายอมความแล้ว ซึ่งคู่ความมิได้อุทธรณ์คำพิพากษาตามยอม โดยจำเลยอุทธรณ์เฉพาะคดีส่วนอาญาขอให้การลงโทษเท่านั้น คดีส่วนแพ่งจึงยุติและต้องบังคับไปตามคำพิพากษาตามยอม ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ชอบที่วินิจฉัยให้เฉพาะคดีส่วนอาญาเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๑/๒๕๖๕ จำเลยเป็นคนร้ายวางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้ร้องอันเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ร้อง จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนอันได้แก่ราคาทรัพย์สินที่ถูกเพลิงไหม้นั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๓๘ เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ คำร้องดังกล่าวยอมถือเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา เมื่อคดีส่วนอาญายังไม่ถึงที่สุดเพราะโจทก์ยังคงฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๖ อยู่การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งซึ่งศาลจำต้องถือตามข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญา ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ จึงต้องรอฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญาให้เป็นยุติเสียก่อน แม้ผู้ร้องมิได้ฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคในส่วนแพ่งก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกคดีส่วนแพ่งขึ้นวินิจฉัยเพื่อให้เป็นไปตามผลแห่งคดีอาญาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

หลักการดังกล่าวอาจใช้กับชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาในแพ่งคดีที่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาได้ เพราะการพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์ ฎีกาในคดีส่วนแพ่งจึงต้องพิจารณาจากทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ฎีกา เว้นแต่คดีอาญาไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ ฎีกา กรณีนี้ คดีส่วนแพ่งยอมขึ้นมาศาลสูงได้โดยเป็นไปตามคำพิพากษาคดีอาญาที่เป็นคดีหลัก และถ้าเป็นระบบฎีกาที่ต้องขออนุญาตฎีกา ถ้าคดีอาญาไม่ต้องห้ามฎีกา คดีส่วนแพ่งยอมขึ้นสู่ศาลฎีกาได้โดยไม่ขออนุญาตฎีกาเพราะมาตรา ๔๔ วรรคสอง ของ ป.วิ.อ. บัญญัติให้คำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์หรือราคาให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคดีอาญา เว้นแต่ถ้าคดีอาญาถึงที่สุดแล้ว หากคู่ความประสงค์ได้ฎีกาเฉพาะคดีส่วนแพ่ง ต้องเป็นไปตาม ป.วิ.พ. คือต้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกาเป็นไปตามบทบัญญัติของการพิจารณาคดีในคดีส่วนแพ่งด้วย (คำพิพากษาที่ ๔๘๓๙/๒๕๖๒ , ๑๓๒/๒๕๖๓ , ๑๓๕๑/๒๕๖๗)

ถ้าเป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญาแล้ว แม้ถือคดีอาญาเป็นหลักในการรับฟ้องคดีแพ่ง แต่ในการพิจารณาพิพากษาคดีต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบตามกฎหมายแพ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๒๓/๒๕๖๕ คดีในส่วนที่โจทก์ขอให้บังคับจำเลยที่ ๓ ร่วมคืนเงินแก่โจทก์ร่วม และโจทก์ร่วมทั้งสองขอให้บังคับจำเลยที่ ๓ ร่วมชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์ร่วมทั้งสอง เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับ คดีอาญา คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยที่ ๓ ต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง การที่จำเลยที่ ๑ โอนเงินที่ได้จากการขโมยโจทก์ร่วมทั้งสองไปให้จำเลยที่ ๓ แล้ว จำเลยที่ ๓ โอนเงินดังกล่าวไปเข้าบัญชีของชุมนุมสหกรณ์จังหวัดตรัง จำกัดอีกต่อหนึ่งเป็นการกระทำโดยจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มีจุดประสงค์ตรงกันอย่างหนึ่งว่าเพื่อให้ชุมนุมสหกรณ์จังหวัดตรัง จำกัดมีสภาพคล่องทางการเงิน จึงถือเป็นการที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ร่วมกันรับเงินของโจทก์ร่วมทั้งสองไว้ แม้จำเลยที่ ๓ ไม่รู้ว่าเงินดังกล่าวได้มาจากการที่จำเลยที่ ๑ ขโมยโจทก์ร่วมทั้งสอง แต่ก็ไม่อาจอ้างสิทธิในเงินที่จำเลยที่ ๑ ได้มาโดยมิชอบ จึงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๓ รับเงินนั้นไว้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างได้และทำให้โจทก์ร่วมทั้งสองเสียเปรียบ ทั้งไม่อาจถือว่าเป็น การรับไว้โดยสุจริต จำเลยที่ ๓ จึงต้องคืนแก่โจทก์ร่วมทั้งสองฐานลามิควรรได้

คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเป็นหน้าที่ของศาลจะต้องสั่งเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดด้วย

ฎีกา ๔๖๘๗/๒๕๖๖ ... ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเป็นหน้าที่ของศาลจะต้องสั่งเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมไว้ในคำพิพากษา ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 167 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 40 การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มิได้สั่งในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมคดีส่วนแพ่งในชั้นอุทธรณ์ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยบทกฎหมายดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง

แต่เมื่อคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญาถือเป็นคดีอาญาจึงไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่เป็นอำนาจของศาลตาม ป.วิ.อ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่งและเมื่อศาลใช้อำนาจตามป.วิ.อ.มาตรา ๒๕๓ ๒๕๔ แล้วถือเป็นบทเด็ดขาด กรณีนี้จะใช้บทบัญญัติการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตาม ป.วิ.พ. มาใช้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๖๙/๒๕๖๕ คดีนี้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ ฐานร่วมกันทำให้เสียทรัพย์ และฐานร่วมกันบุกรุก และให้จำเลยร่วมกันคืนหรือชดใช้ราคาทรัพย์ที่ลักไปเป็นเงิน 668,953.50 บาท ส่วนโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายยื่นคำร้องและแก้ไขคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรวมเป็นเงิน 18,835,776.50 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 2 กันยายน 2551 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ร่วม จึงเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็น

โจทก์ซึ่งมีคำร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 หรือมีคำขอของผู้เสียหายขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต้องด้วยบทบัญญัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 253 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในส่วนของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา **กรณีจึงไม่อาจนำบทบัญญัติการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 254 วรรคสอง มาใช้บังคับ** เพราะโจทก์และโจทก์ร่วมไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในส่วนของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามาตั้งแต่ต้น **อย่างไรก็ตามหากโจทก์ร่วมขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสูงเกินสมควรหรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริต บทบัญญัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 253 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์ร่วมชำระค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่เฉพาะบางส่วนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ โดยโจทก์ร่วมไม่อาจขอยกเว้นค่าธรรมเนียมตามคำสั่งศาลในกรณีเช่นนี้ได้ ถือเป็นบทบังคับเด็ดขาด** เพราะหากโจทก์ร่วมเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องในคดีส่วนแพ่งการพิจารณาว่าโจทก์ร่วมเรียกค่าสินไหมทดแทนในชั้นฎีกาสูงเกินสมควรหรือไม่ ศาลขอปที่จะนำเหตุผลตามคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 9 มาประกอบดุลพินิจ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาตามคำร้องฉบับลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2563 ของโจทก์ร่วมที่ยื่นประกอบการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมที่มีชื่อเรียกร้องทำนองเดียวกันซ้ำอีก คดีในส่วนแพ่งชั้นฎีกาโจทก์ร่วมขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมเป็นค่าเสียหายกรณีลักไม้ผืนนั่งร่วม 270,583 บาท ค่าทรัพย์สินเสียหาย 521,223 บาท ค่าเสียโอกาสในการให้เช่าและอยู่อาศัย 630,000 บาท ค่าเสียหายจากการเพิ่มภาระน้ำหนักกดลงบนโครงสร้างร่วม เสาร่วม คานร่วม ของตึกโจทก์ร่วม 4,000,000 บาท ค่าเสียโอกาสนำบ้านเป็นหลักประกันการกู้เงินธนาคารเพื่อนำมาประกอบธุรกิจ 1,300,000 บาท รวมเป็นเงิน 6,721,806 บาท ซึ่งล้วนเป็นค่าสินไหมทดแทนที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษายกคำขอพร้อมแสดงเหตุแห่งการยกคำขอไว้เพียงพอให้เห็นได้ว่าค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์ร่วมขอในชั้นฎีกายังคงสูงเกินสมควร

เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ ระบุไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙(๑) คดีส่วนแพ่งจึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่จากพยานหลักฐานในสำนวน

คำพิพากษาที่ ๘๒๑/๒๕๖๕ การพิพากษาคดีในส่วนแพ่งที่ให้ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญานั้น เมื่อศาลฎีกาสั่งจำหน่ายคดีส่วนอาญาของจำเลยจากสารบบความเนื่องจากจำเลยถึงแก่ความตายระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาและสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระบุไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙(๑) แล้ว ศาลฎีกาจะพิพากษาคดีในส่วนอาญาเกี่ยวกับจำเลยต่อไปอีกไม่ได้ จึงถือว่า

คดีในส่วนอาญายังไม่ถึงที่สุดและจะนำข้อเท็จจริงในคดีที่ยังไม่ถึงที่สุดมารับฟังในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้นย่อมไม่ได้ เป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ คดีส่วนแพ่งจึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงใหม่จากพยานหลักฐานในสำนวนจำเลยถึงแก่ความตายในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา โดยมี จ. เข้ามาเป็นคู่ความแทน ก็เพียงเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปแทนจำเลยเท่านั้น ศาลจึงต้องพิพากษาให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนและดอกเบี้ยแก่ผู้ร้อง และชั้นบังคับคดีก็บังคับเอาจากกองมรดกของจำเลย

นอกจากนี้ ถ้ามีการยื่นคำร้องตาม .ป.วิ.อ มาตรา ๔๓ และ ๔๔/๑ แล้วแม้จำเลยถึงแก่ความตายก็ต้องใช้ ตาม ป.วิ.พ มาตรา ๔๒ ที่ต้องให้คู่ความเข้าแทนที่ต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2659/2566 คดีนี้โจทก์มีคำขอให้จำเลยชดใช้เงินที่ยักยอกไปจากผู้ร้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 จำเลยถึงแก่ความตายระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา อันส่งผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (1) แต่เมื่อปรากฏว่าผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินที่โจทก์ขอมาด้วย คดีในส่วนแพ่งจึงต้องดำเนินการเพื่อให้บุคคลที่กฎหมายกำหนดเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะตาม ป.วิ.พ. มาตรา 42 ต่อไป.

* ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑ อาจารย์ผู้บรรยายวิชาความรู้กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และอดีตเลขานุการแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา (ม.ค ๖๙)

** พิสิฐ ธรรมกุล (๒๕๖๘) เรื่อง “ ระบบศาล อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และพระธรรมนูญศาล ” หน้า ๑๗๙ - ๑๘๗